

حکومتا هه‌ریما کوردستانی - عیراق
وهزاره‌تا په‌روه‌رده‌ئی
ریشه‌به‌ریا گشتی یا پرۆگرام و چاپه‌مه‌نییا

((په‌روه‌ده‌یا مه‌ده‌نی))

فیربوون ده‌ریاری ده‌سته‌لاتی

بۆ

پۆلا شه‌شی بنه‌ره‌ت

ناماده‌کرن

لیژنه‌یه‌ک ل وه‌زاره‌تا په‌روه‌ده‌ئی

کرمانجیکرن

شامر عبدالله به‌رچی عبدالسلام محمد مصطفى

رشید محمد طاهر حسن فارس رشید جانگیر

پیداچوونا زمانه‌وانی

مجید محمد سعید باجلوری

سەرپەرشتی زانستی یی چاپی: یوسف عوسمان حەمەد - فارس رشید جانگیر

سەرپەرشتی هونەری یی چاپی: عثمان پیرداود کواز - سعد محمد شریف صالح

دیزاین و بەرگ: نەجمەددین جبرائیل بیری

بەرھەشکرنا چیرۆکان: دلیر ئیبراھیم

تایپکرن: سعد محمد شریف صالح

ناوهرۆك

- ۴ دەستپیک
- ۵ فیربوون دهرباری دستهلالتی
- ۱۰ بهایی کاری
- ۱۵ کی بنه مایان یاسا ددانیت؟
- ۲۰ بنه مایین قوتابخانی
- ۲۳ هه لبرارتنا داینه کی
- ۲۵ رابه ری پۆلی
- ۳۴ تیپا ته پاییی
- ۳۷ چه مکی حکومه تا فیدرالی چیه؟
- ۴۲ دهربرینا نه رازیبوونی
- ۴۶ دیکلی شارهزا

دهستپيك

ماموستايي دلسوز: پهرتووكيڼ په روهردا مه دهنی ههنگاهه كا په روهرده بيه ژ خوښدگه هيښ بنه رته تي ژ چارچيڅا ره وشت ورهفتنارين گوهوړي دقيت بهره څي هندي بچيت كو زاروك چاوا كه سايه تيا خو دروستدكته و متماني ب خو دكته دكو مروقه كي هيژا وچه لنگ و كارا بيت د چقاكيډا. پهرتووكيڼ په روهدا مه دهنی ب هه ر چار بابته تين (به رپرسياره تي و تايبه تمهندي و دادوري و ده سه لاته) ب (چالاكي و چيروكفه) بابته تين رهفتارين هزرينه و اتا باري كه سايه تي و بوړي بيه، نه څ بابته تي بو خوښدن و رينووسي نين، بهلكي چالاكيڼ گروپينه دناقبه را خوښنده كار (قوتابي) و ماموستايدا بو گه شه كرنا ميشكي قوتابي و چالاكرنا هزرا زاروكانه كو چاوا په يوه ندي مكوم دبیت دگه ل ژينگه هي.

ماموستايي ريزدار مهرج نينه كو تو ب ته مامي بهييه گريدان بده قين پهرتووكان. نه څه تنهها جوړه شيوازه كه بو زانينا چاوانيا وانه گوتني و راهينان و مه شقا هزريه نانكو پيدقييه لسهر ماموستاي كو بيركرنا وي فرهترييت ژ توخيبيڼ څي پهرتووكي بو چالاكيان. نمونين نه څان بينه ژ ژينگه ها زاروكي و وان گياندارا به حسبكه كو لده څ زاروكي خوشتئينه، د ژيانا وي يا روژانه دا و ژينگه ها ده رو به رين وي نمونان بو بينه. ده مي به حسي دادوه ريي بو دكه ي مهرج نينه به حسي چيروكا پهرتووكي بكه ين، به حسي دادوه رييا روژانه بكه كو قوتابي ب خو حه ز ژي دكته و تامي ژي و هردگريت. پهرتووكا په روهردا مه دهنی دقيت لبه ر دهستي قوتابي بيت دال مال و ل گه ل خيزانا خو به حسي به رپرسياريي و ده سته لاتي و دادوه ريي و تايبه تمهندي بكه ت.

ماموستايي به ريز: هه ولېده زاروك فيري نه وي چهندي بيت كو ب خو نمونين روژانه بينيته څه ب پشكداريا ماموستاي كو مه به ست پي ميتودا بابته تيه. بو نمونه ده مي كو به حسي تايبه تمهندي دكه ي، بيدقيه ژمالا خو ده ست پيكه ي، نه كو ژبابه تين كو دناڅ پهرتوودكان دا. نه څ پهرتووكه تنهها شيره تكار و ئاسانكاري ماموستاينه كو ژڅي جوړي چالاكيي نه نجامده ت ول ژينگه ها خو، ب پشكداري دناقبه را ماموستاي و قوتابياندا تاقيكرن وي هيښه نه نجامدان كو به حسي چالاكيڼ روژانه و نمونه يښ ماموستاي و قوتابي بښه هيڅين بو پرسيارين روژانه و هه يقانه.

فیربوون دهرباری دهسته لاتی

پیناسا دهسته لاتی:

ئو هیزا یاساییه کو پهیدا دبیت ب حهز وڅیانا تاکیڼ چڅاکی ل دویف بڼه مایه کی زانستی.

که واته ژئه نجامی دهنګدان و باوهر پیګرنا هه څوه لاتی بیان ئو هیزا یاسایی دیار دبیت.

پیناسه کا دی:

مافی بکار ئینانا هیزه کا یاساییه بهرام بهر رهفتارین که سانین دی. که واته. دهسته لاتی مافی بکار ئینانا هیزا یاسایی هه یه بو ریګخستنا تاکیڼ چڅاکی، چونکی هه څوه لاتی بیان ب خو دهنګ بو دایه.

پیناسه کا دی:

دهسته لات پیکهاتیه ژ هیزا جیبه جیګرنا کاری بو سه پاندنا بڼه مایان.

دهسته لات = هیز + مافی یاسایی

دوو جوړین هیزی هه نه

۱. هیزا یاسایی: ئو هیزه یاژ ئه نجامی باوهر پیګرني و دهنګدانا هه څوه لاتی بیان دیار بووی هیزه کا یاساییه و ب هیزا یاسایی دهیته نیاسین.

بو نمونه: دهمی شو فیړه ک سه ریچیا یاسایی دکهت ول گلویا سور ددهت، پولیسی هاتنوچوونی بو هه یه داوا مووله تا هاژوتنا ئوتومبیلی ژی بکتهت و سزا بدهت.

چونکی دهسته لاتی هیز یا دایی و یاساییه.

۲. هیژا نه یاسایی: ئەو هیژە کو هیچ بنه مایه کئی یاسایی پیڤه دیارنینه. بۆ نمونه: ده می قوتابیه ک د ریکا قوتا بخانیډا ریکی ل هه قالی خو دگریت و پاریت وی ژی دستینیت، ئەڤه ژی هیژە کا نه یاساییه و دووره ژ رهفتارا مروڤایه تی یی کو به رامبه ر هه قالی خو ئەنجامدان.

چه ند په یڤه ک بۆ فیربوونی

هیژا نه یاسایی

هیژا یاسایی

دهسته لات

راهینان

به رامبه ر ڤان رستین ل خاری نیشانا راست ($\sqrt{\quad}$) یان چهوت (X) دانه:ـ

- ۱- پولیسی هاتنوچوونی هیژە کا ب دهسته لاتە.
- ۲- دهسته لات ژ ئەنجامی دهنگ دانا هه ڤولاتیان سه رهه لد دهت.
- ۳- برنا ڤه له می هه قالی خو ب زوری، هیژە کا بی دهسته لاتە.

چالاکى دناڤ پۆلیدا:

- مامۆستا لسه ر ته خته ی نیشانی ن هاتنوچوونی کولسه ر کارتونه کا سپی چیکربوون هه لا ویستن، پشتی هنگی هه ر قوتابیه کی په ره کی وینه کیشانی بده تی دا وینیت نیشانی ن هاتنوچوونی لسه ر دروستبکه ن.

مامۆستای بۆ وی یا هه ی داخازی ژ قوتابیان بکه ت کو هه ر که سه ک وینه کی نیشانه کا هاتنوچوونی لسه ر دروستبکه ن، ل ژیریا وینه ی واتا (رامانا) نیشانی بنقیسن و ب (رسته یه کی) دیار بکه ن کا ئەو نیشانه هیما یی چ دگه هینیت.

ل دوماهیکی وپشتی قوتابیان وینین خو دروست کرن، قوتابیان ئیک لدویف ئیک وانا (رامانا) وی نیشانی به حسکت کو لسهر پهری وینی وی چیکربو دا دناقبهرا خودا وهکی چالاکیی گهنگه شی لسهر بکهن و دا ههر کهسهک بیرو بوچوونین خو دهربریت بهرامبهر تهوان سه ریپچیان کو روژانه رووددهن ل دهمی هاژوتنا ئووتومبیلان بهرامبهر نیشانین هاتنوچوونی.

تهم ههمی یاسایی دپاریزین

نارمانج

- * دهسته لاتا پولیسی هاتنوچوونی د سهروه ریا یاساییدایه.
- * ل دهمی دهر بازبوونی پهیره وی یاسایی هاتنوچوونی دکهین.
- * ل قوتابخانا خو ریزی ل یاسایی دگرم.
- * من کارگوزاریا قوتابخانا خو خوشدقیقت ژبهر تهز فییری یاسایی دبم.

جۆرین دەستەلەت:

دەستەلەت	پیناساوی	کی ئەنجامدەت
راپەراندن	جیبە جیکرن وئامادە کرن پیادە کرن (ئەنجامدانان) یاسایی ورینماییت وان	سەرۆکی هەریمی، سەرۆکی وهزیران وهزیران
یاسادانان	دانانا یاسا وگەنگەشە لسه ر کرن وپه سند کرنا وی	پەرلەمانتاران
دادوهری	چاره سه ر کرنا کیشان (ناریشان)	دادوهران ل دادگه هیئ جودا جودا

هەر وهسا رۆژنامەگەری وراگه هاندن دەستەلەتتا چارییه، ریکخراوین
کۆمەلگەها مەدەنی دەستەلەتتا پینجینه.

کەواتە دەستەلەت بریتیه ژ:

جقاکئ مەدەنی

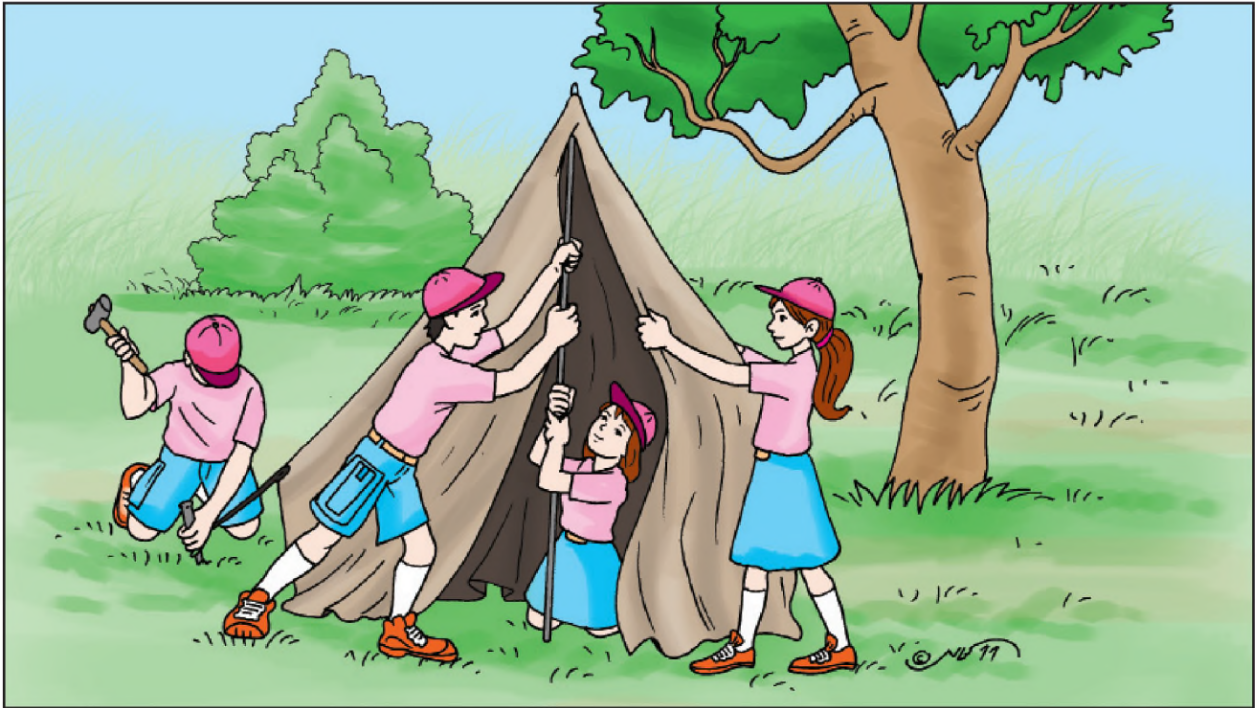
راگه هاندن

دادوهری

راپەراندن

یاسادانان

دیده‌قانی مه‌فیری ده‌سته‌لاتا خوئی دکه‌ت

نارمانج

- * دیدقانی مه‌فیری ری‌کا کاری دکه‌ت.
- * د‌هاقینیدا ئەز به‌شداریی د‌خیقه‌تگه‌ها دیده‌قانییدا دکه‌م.
- * دیده‌قان و‌رابه‌ر په‌یره‌وا یاسایی دکه‌ن.
- * ل‌دیده‌قانیی گیانی هاریکاریی د‌نا‌مه‌ دا ب‌ه‌یز دبیت.

چالاک

- ۱- ماموستایی به‌ریز، ئەری ل‌قوتاب‌خاناته دیده‌قانی هه‌یه؟ ئە‌گه‌ر هه‌یه، بۆ قوتابیان به‌حسب‌که.
- ۲- ری‌ککاری چ‌د‌گه‌هینیت، نمونه‌یه‌کی بی‌نه بۆ قوتابیان.
- ۳- پارستنا که‌لوپه‌لین قوتاب‌خانی په‌یوه‌ندییا هه‌ی ب‌یاسایا قوتاب‌خانیقه.
- ۴- کاره‌کی ب‌گروپ‌ب‌که هه‌ر گروپه‌ک به‌حسی رینمایین پا‌قژیی ب‌که‌ت.
- ۵- قوتابیان دابه‌شکه بۆ چه‌ند گروپه‌کان وه‌ر گروپه‌ک به‌حسی ده‌سته‌لاتا (۱- ری‌قه‌به‌ری ۲- ماموستای ۳- قوتابی) ب‌که‌ت.

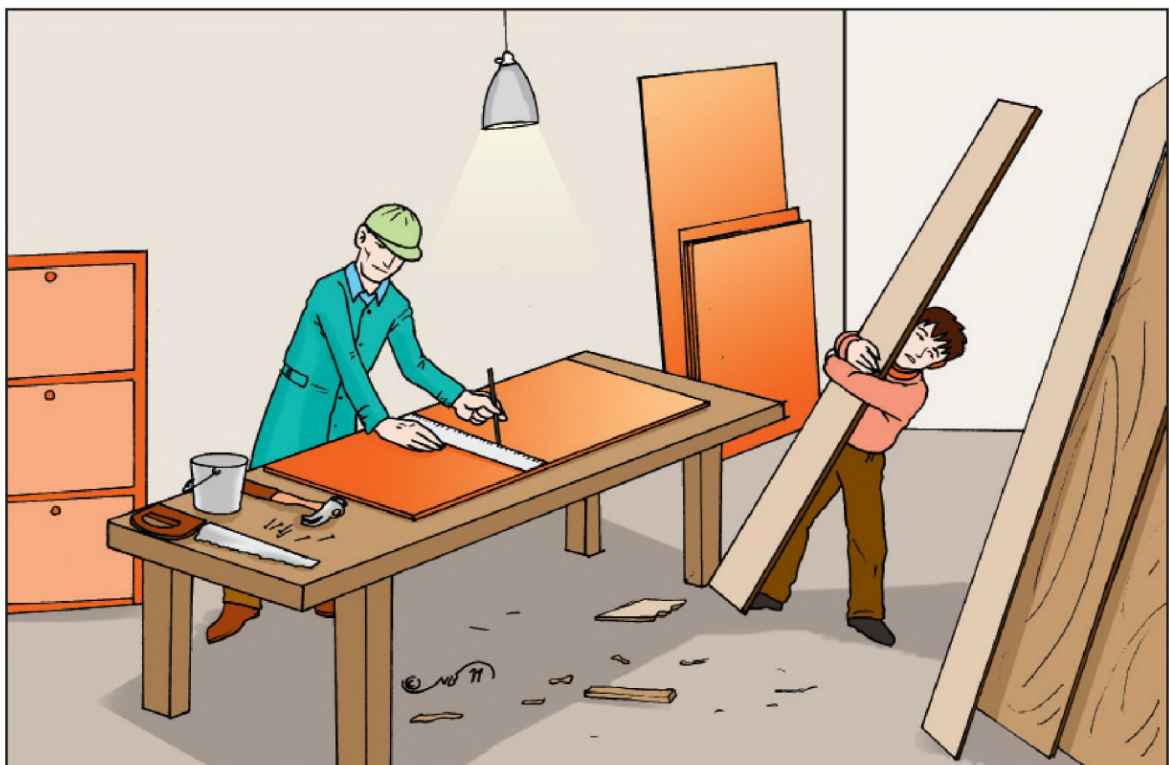
بهایی کاری

روژه‌کی ژ روژان زهلامه‌کی قیا کوری خو فییری کاره‌کی بکته هه‌تا د ژيانا خودا مفای ژئی وهر بکریت، دایکی دلی وی ب کوری وی سوت وژ پارئی خو

ددا کوری خو هه‌تا ئیقاران بده‌ته بابئی خو، لی بابئی وی ژیدهری قی پارهی دزانی، ژبه‌ر هندی ئه‌و پاره ده‌اقیژتنه ده‌رقه.

پشتی چند روژه‌کان و دووباره بوونا قی کاری، پارین دایکی نه‌مان و کورک نه‌چاربوو کو کار بکته وئیقاری

بگه ریتته فه وپاره ی بده ته بابی خو، فیجاری ژی بابی وی قیا پاره ی
 بهاقیژیتته دهرقه لی کورکی هه وار کر.
 تۆ ب خودی که ی باب ئەقی پاره ی نه هاقیژه چونکی ئەز گه له ک یی
 ماندی بوویم هه تا ئەق پاره ب دهست من که قتین، بابی ویژی ب گرنژین و
 ب که نینقه کوری خو گرت وهی قیا سه رکه فتنی بو خاست.

نارمانج

دهرئییخستنا گرنگیا کارکرنی ودهسته لاتا تاکه که سی ل دابینکرنا
 پیدقیین ژیانئ وهه سترن ب رهنج (زه حمهت) وماندی بوونی
 (وهستیانی).

راهینان

- * بۆچی دایکی پاره ددانه کوری خو؟ ئه‌ری ئه‌قه کاره‌کی باشه؟
- * بابی کوری خو فییری چ کر؟
- * کارکرن مه فییری چ دکهت؟
- * کورک ل دو ماهیکی گه‌هسته چ هه‌لو‌یست؟

چالاکي

۱. به‌حسی ده‌سته‌لاتا بابی بکه دمالی دا؟ ب گروپ کار بکه‌ن، کئی ده‌سته‌لات دایه بابی؟
۲. چاپوکی ل مال چند چیه‌لوکه‌ک یین هه‌ین، دقیت گه‌نی بده‌ته وان، ئه‌ری ئه‌وی ده‌سته‌لات هه‌یه‌خارنی نه‌ده‌تی؟
(گه‌نگه‌شه)
۳. به‌حسی یاسایا مالی بکه وه‌کی /
هه‌می ئیقاران ل ده‌می روژ ئا‌قا بوونی قه‌دگه‌رمیه‌قه مال.
د ده‌می دیار کریدا ده‌ستدکه‌م ب خاندنی .
ل گه‌ل ئه‌ندامین خیزانا خو ته‌ماشه‌ی ته‌له‌فزیونی دکه‌م.
ل ده‌می خو دی نهم، واته‌ زوو دی نهم وزوو دی رابم.
ریزی ل پی‌دقیین ئه‌ندامین مالی دگرم.
۴. کئی ده‌سته‌لات دایه ماموستای؟
(گه‌نگه‌ش و به‌حسکرن)

بنه ما: كۆمه كا رينمايپانه بۇ ريكخستنى دهينه بكارئينان بۇ ريكخستنا كارى روژانه، بنه ما ژياساى بچووكتره، بنه ما چيدبيت ل دويىف پيدقييى گوهورين ب سهردا بهينه كرن بۇ نمونه:

(خيزان) بنه ما يى ريكخستنا راپهراندنا كارى روژانه يى خو يى هه ي دناڤ خيزانيدا. وهك:

ژ بنه مايين خيزانى:-

- 1- ئاگه هداركرنا ئەندامين خيزانى كو زوو بنقن ب شەقى دا سپيدى زوو بگه هنه سهر كارين خو.
- 2- دابه شكرنا كارين ناڤ مالى دناقبه را خودا.
- 3- بلند نه كرنا دهنگى ته له فزيونى ل ده مى خويندنيدا.
- 4- شوشتنا دهڤ و ددان بهرى نقستنى.

قوتابخانى ژى بنه ما يين ههين:- بنه مايين قوتابخانى بۇ ريكخستنا ده واما روژانه يا قوتابخانى دهيته بكارئينان.
بنه مايين قوتابخانى وهك:-

- 1- بلندكرنا ئالايى كوردستانى ل روژين شه مبي.
- 2- ئاماده بونا هه مى قوتابيان پيش ده مژمير (۸) سپيدى ل قوتابخانى.
- 3- نه هاقيتنا پاشماقيين پسكيت وپه رين كاغه زال ناڤ پۆل و گوره پانا قوتابخانى.
- 4- نه ئينانا موبايلان بۇ قوتابخانى.

ل فرمانگه هیڻ حکومی ژی بنه مایڻ هین :-

ل فرمانگه هیڻ دهوله تی بنه ما دهیته بکار ئینان بو راپه راندنا کارین هه قوه لاتییان بو نمونه:

دهمی هه قوه لاتیی روو دکه نه فرمانگه هیڻ دهوله تی ل دهرگه هی فرمانگه هی (پرسگه) یا هه ی وفه رمانبه ره ک یی لی هه ی کاری خه لکی ب ریقه دبه ت، بنه مایڻ ریڅخستنا فرمانگه هی یی هه ی وهک:

۱. ناسنامی ژهه قوه لاتییان وهردگریت ول شوینا ناسنامی باجه کی دده تی.

۲. نه گهر هه قوه لاتیییه کی موبایل قی بوو موبایلی ژی وهردگریت و باجا موبایلی دده تی.

۳. پیډقییه ل پرسگه یی روینن وب نوره (دوور) بچنه ناڅ فرمانگه هی بو نه انجامدانا کارین خو.

چالاکي دناڅ پوئیدا :-

چه ند په یقه ک بو فیروونی:

(بنه ما - خیزان - قوتابخانه - فرمانگه هیڻ حکومی)

چالاکي:

ماموستا لسهر کارته کا رهنگاورهنگا بچویک نه قان په یقان دی نقیسیت. ههر کارته کی دی دته قوتابیه کی، کوئه څ په یقه لسهر نقیسی بن، بو نمونه: قوتابیه کی کارتا (بنه ما) دی ل ده څ بیت، قوتابیه کی کارتا خیزانی دی ل ده څ بیت... هتد

قوتابی د ناڅ خودا گهنگه شی لسهر بنامایڻ خیزانی وقوتابخانی وفه رمانگه هان دکهن، بو وان رووندبیت کو بنه مایڻ چ کاریگه ری یا هه ی بو ریڅخستنا کاری روژانه.

چاوا دى بريارى دھين كو ئه ڦ بنامايه بنه مايه كى باشه؟ د قى وانيدا چ فير دى.

دقیت ئەم روژانە ل دويف چەند بنه مايان سەرەدەريى بکەين.
هەندەک جارا مە دقیت بزانی ئهري ئه ڦ بنامايه بنه مايه كى باشه؟
هەندەک جارا مە دقیت بنه ماين نوى دانين. تو هەندەک پرسياران فير
دى كو هاريكارييا ته بکەن بو هزر كرنى كا دى چاوا بنه مايه كى باش
دروستكهى.

په يتهك بو فيربوونى حكومه تا ناخويى (فيدرال)

چەند هزرهك بو فيربوونى

كى بنه ما يان ياسايى ددانيت؟

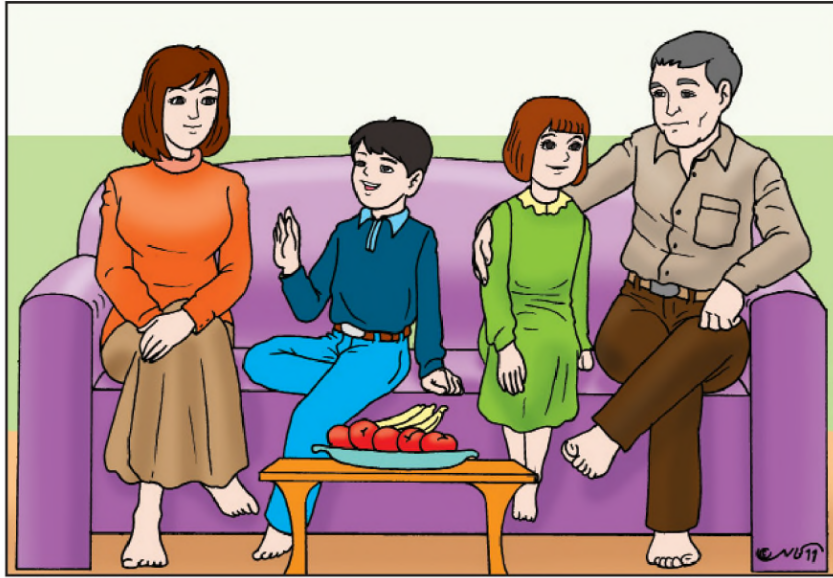
كى بنه ما يان ياسايى ددانيت؟
زارال گەل هەقالين خو ياريان دكەت، دەمى
ياريان دكەن بنه مايان دانن.
وريای گۆت: بلا وەسا دانين كو مە دوكان
ياھەى.

جوانى گۆت: بلا دوكانا مە دوكانا ياريين
زاروكان بيت، ئەم دشين ياريين خو بكار
بينين وەسا دانين كو دى وان فرۆشين.

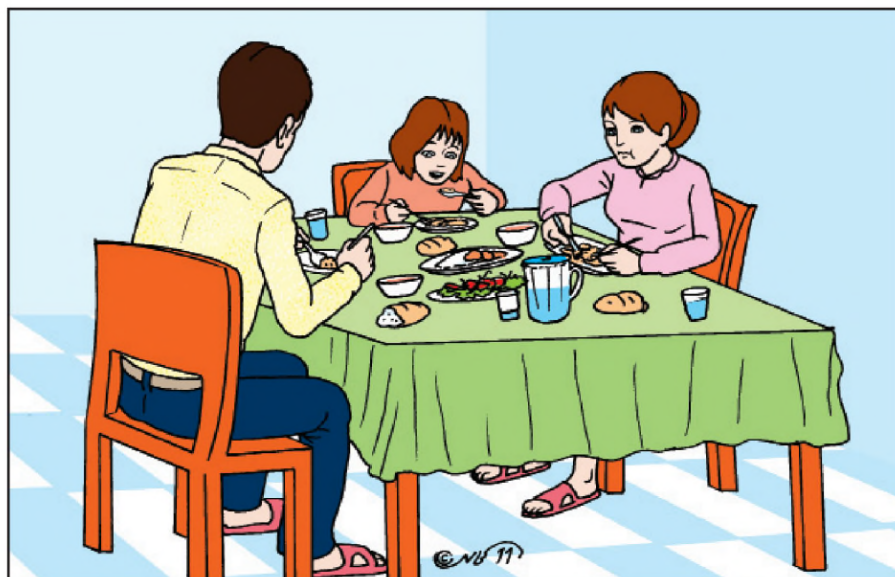
زارايى گۆت: زور باشه، لى هيچ كەسهكى بو وى نينه چ بيهت ژ قى
دوكانى بى پارەى بدەت.

سامانی گۆت: ئەقە زۆر باشە، نەهۆ ئەم ھەمی بنەمایان دزانین، ھەمی ئامادەبن، جوان و رووناک ھوین ئیکەم کریار (بکر) بن.

بنەما بۆ مە دبێژن (دیار دکەن) کا چاوا رەفتاری بکەین، د مائی دا چەند بنەمایەک ییئ ھەین بۆ رەفتار کرنی. ھەر وەسا ل قوتابخانی چەند یاسا ییئ ھەین بۆ رەفتار کرنی. بنەما دانان شیوازەکە بۆ بکار ئینانا دەستەھلاتی. ھندەک روژان وەسا یا دیارە کومە ژ بنەمایەکی پتر ییئ ھەین دقیت ئەم لسەر بچین، کی قان بنەمایان دادن؟

دایک و باب و ماموستا و ریقه‌به‌ری قوتابخانی چند بنه‌ما ددان. ئەو
 که‌سی‌ن ل ناڤ حکومه‌تی کار دکەن بنه‌مایان ددان.
 ئەڤ بنه‌مایه دبنه یاسا. کو ژیده‌ری‌ن وی ژ پەرله‌مانی هاتینه
 هه‌لبژارتن.

ل قی ده‌قه‌را ئەم تیدا دژین، هنده‌ک که‌سی‌ن هه‌ین یاسایی پهره‌و دکەن.
 دبیژنه قان که‌سان حکومه‌تا نافخویی (فیدرال). ئەم ده‌نگی خو دده‌ینه
 وان که‌سان کو دناڤ حکومه‌تا نافخوییا مه‌ دابن. ئەڤه ژی وی دگه‌هینیت
 کو مافی یاسا دانانی مه‌ یی دایه وان.

زارۆک ده‌می یاریان ل گه‌ل هه‌قالین خو دکەن، بنه‌مایان دان. هنده‌ک
 جارن دبیت ماموستایی ته‌ بیژیت ((قوتابیین خوشتی چند بنه‌مایان
 بو پولا خو دان)).

ئەو ياسا چنە كوتوبەشدار بووى د دانانا واندا؟

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ئەو بنەمايە چنە كوما مۆستايى تە دانابوون؟

.....
.....
.....
.....
.....
.....

راهينان

نیشانان راست (√) يان چەوت (X) بەرامبەر قان رستان ديار بکە:

- ۱- هەر خيزانه كى پيدقويه بنه ما ههبيت.
- ۲- پرسگه تشته كى زيدهيه ل فه مانگه ها.
- ۳- بنه مايين قوتابخانى هه مى قوتابيان فه ناگرن.
- ۴- ئينانا موباييلان بو قوتابخانى سه ريچيا ياسايا قوتابخانييه.

راهينه ر دهسته لاتا خو بو ئيكريزيا تيبا وهرزش بكار دئينيت.

نارمانج

۱. كاركرن ب گروپ بو سه ركه فتنى.
۲. گوه راگرتن بو راهينه رى ده مئى ري نمايى كرنيدا.
۳. مفا وهرگرتن ژ هه ليئن بوورين.
۴. ژبه ر زيره كى و شيانين راهينه رى دهسته لات يا هه ي.

چالاقى

۱. قوتابى به حسى تيمين خو يين ياريان بكه ن. (گه نكه شه).
۲. چاوا راهينه ر دهسته لاتا خو ب شيوازي دادوهرانه ب كار دئينيت؟
۳. كئى دهسته لات دايه راهينه رى د ده مئى ياريكرنيدا؟
۴. به حسى تيمين ياركرنئ بكه د قوتابخانيدا.

- ۱- به حسی دهسته لاتی ل قوتابخانا خو بکه؟
- ۲- کی دهسته لات ههیه ل قوتابخانی ل دویف یاسایی؟
- ۳- تو چهز دکه ی ته دهسته لات هه بیت؟
- ۴- نه گهر ته دهسته لات هه بوو، چاوا دی بکار ئینی؟

بنه مایین قوتابخانی

ماموستا ئاریان ریقه بهری قوتابخانه کا بنه ره تییه، ل سه ری سالآ خویندنی وب تاماده بوونا هه می ماموستایان کوریز ببوون بوریوه ره سمی بلند کرنا ئالایی کوردستانی و دهستی کرنا سالآ نوی یا خاندنی و د په یقه کیدا ماموستا ئاریانی تیشک ئیخسته سه ر بنه مایین قی سالآ خاندنی کو پیدقییه بهیته پهیره و کرن د وانیدا:-

- ۱- پیگیری ب ده واما روژانه.
 - ۲- جلوبه رگین قوتابخانی و وه کهه قیا جلوبه رگان.
 - ۳- پارستنا کهل و په لین قوتابخانی.
 - ۴- پاقر راگرتنا قوتابخانی.
- ماموستا ئاریان به رده و امبوو د گوتارا خو دا بو جیبه جیکرنا قان خالان و لیژنه ک ژ چند ماموستایان و هنده ک قوتابیان پیکئینا، هه ر که سه کی سه ریچیا قان بنه مایان بکه ت دی هینه سزادان، چونکی کاری قی لیژنی ریخستنا قوتابخانییه.

ماردین: مامۆستا ئەز حەز ژ وەکەه قیا جلۆبەرگان ناکەم.
ئەلند: مامۆستا ئەو قوتابیین قی لیژنی کینه؟
دارین: مەرەم نینه یارمەتیا کا گوزاران بدەین.
 مامۆستا ئاریان بەرسقا وان دا و دوماهییدا گۆت:
 ئەگەر سەرپیچیا بنەمایین قوتابخانی بکەین سەرکەفتی نابین.

ئارمانج

- ۱- ریزگرتنا ئالایی نیشتمانی جوړه که ژ دەستەهلاتا یاسایی.
- ۲- خوشتقیا خاندنی لدهستییکا خاندنی.
- ۳- فیربوونا بنەمایین خاندنی وجیبه جیکرنا وان.
- ۴- بەشداریکرنا قوتابیان دلێژنین قوتابخانییدا.
- ۵- هاریکاریا ئیکودوو بەری بنیاتییه بو سەرکەفتنا بنەمایین قوتابخانی.

چالاکیا ناڤ پوئی:-

مامۆستایی بابەتی ئەقی چیرۆکی ب نمایشکرن دناڤ پوئیدا ب قوتابیان دکەت.

- ئەقان بۆشایا ب پەیقین گونجای پر بکه :-
۱. ئەوی قوتا بخانی پیشیلبکەت ئەو دی هیتە
 ۲. یارمەتیدانا کارگوزاران دی بیتە ئەگەری ژینگەهی.
 ۳. کاری لیژنا ل قوتا بخانی قەکۆلینە ل سەرپێچیا.

چاوا مافی یاسایی پەیدا دبیت؟

مافی یاسایی ب هەلبژارتنا دناقبەرا تاکین چقاکیداپەیدا دبیت، بۆ هەلبژارتنا (نوینەرەکی) بۆخۆ.

چەند هزرەك بۆ فیروونی؟

چاوا دی کەسەکی بۆ پایەیی دەستەلاتی هەلبژیری؟

ل قیرە چەند ریکەک هەنە هاریکاریا تەبکەن بۆ هەلبژارتنا کەسەکی بۆ پایەیی دەستەلاتی. ل پیشیی قان پینگا قان بخوینە و پاش بۆ چارەسەرکنا وان کیشان بکار بینە.

پینگا قانیکی: پایەیی دەستەلاتی چییە؟

مە چ ژقی کەسی دقیت بکەت؟

قی کەسی چ هیز هەیه؟

چ تشتە دبیت کەسە نەکەت؟

پینگا قانووی: ئەم ل چ چۆرە کەسەکی دگەرین؟

پیدقییە ئەڤ کەسە چ بزانی؟

دقیت ئەقی کەسی چ شیان هەبن؟

پینگا قانیی: کی پایەیی دەستەلاتی دقیت؟

ئەری ئەو کەس پیدقی چییە دا کاری خۆباش بکەت؟

ئەرى چ تىشتەك وەل كەسەكى دكەت كو كارى خۇ باش بكت؟
پىنگاڧا چارى: برىارى بدە باشتىن كەس كىيە دا ئەم ھەلبىزىرىن.
 تە كى ھەلبىزات؟ بۇ چى؟

ئارىشەك بۇ چارەسەركىنى

ھزرا خۇ دپايەيى دەستەھلاتىدا بكتە و وان پرسىارىن ل سەرى بكار
 بىنە، پاشى برىارى بدە كى دى ھەلبىزىرى؟

ھەلبىزارتنا داىىنەكى

مامۇستا ئارام وخىزانا خۇ دقئىت وغەرى بكتەن. بۇ ماوى دوو رۇژان
 پىدقى كەسەكىنە كوھى وى ل ھەر دوو زاروكىن وان بىت. تەمەنى
 شەمالى پىنچ سالن وتەمەنى نازدارى ھفت سالن.

خىزانا ماموستا ئارامى گوتە بچوويكىن خۇ: ((ھوین دشىن ئىكى
 دەستىشانىكتەن دا ل جەم ھەوہ بىت)). مە ئىكى وەسا دقئىت بزائىت
 چاوا دى گوھى خۇ دەتە بچوويكان ئەم پىدقى كەسەكىنە بزائىت چاقدىرىا
 وان بكتە.

وېزانیت دی چاوا ئاگه هدار بیت سه بارهت یاسایین مال. ژ بهر ئەم ل مال نینین. مه نه قییت که سه کی وه سا بیت ب هه رهنگه کی هه وه بیشینت، بتنی ئاگه هدار بیت ژ هه وه کوهوین یی ل دویف یاسایا مالی د بزقن هه تا ئەم قه دگه رین ژ وه غه را خو.

شه مالی گۆت: من د قییت رووندک کچا مه تا من ئاگه هه ژمه هه بیت چونکو رووندک کچه کا باشه. هه می ده ما بو خو سترانا دبیتیت، دی هیلیت ئەم وان خوارنن ئەم هه ژی دکه ین بخوین.

خیزانا مامۆستا ئارامی گۆت: ((لی شه مال گیان، رووندک ته مه نی وی یازده سالن، ئەم دوو روژال مال نابین، راسته کچه کا باشه. جارا دی چهند ده مژمیره کان گوهی وی ل هه وه بوو. لی ته قجاره دوو روژن گه له کن)).

نازداری گۆت: ((ما چاوانه ئەگه ر قیانی ئاگه هه ژمه هه بیت ژ بهر هه رده م یارییا دگه ل مه دکه ت و چیروکین خوش بو مه دبیتیت. هه ر جارا وی ئاگه هه ژمه هه با، کاره کی باش دکر)).

خیزانا مامۆستا ئارامی گۆت: ((قیانی خوارنا پیسا دایه هه وه. ده هیلیت هوین گه له ک شرییان بخون، شرینی ژی بو ددانین هه وه باش نینه)).

مامۆستا ئارامی گۆت: ((پیرو بو چوونین هه وه چنه ده رباری ئاسکه خانا جیرانا مه)).

گشت جیرانین مه به حسی باشیا ئاسکه خانی دکهن ودبیتین دزانیت خارنن زور خوش لینیت، ژنه کا زور هشیار وئاگه هداره، کاره کی باش دکه ت. دگه ل هندی ژی ئاسکه خانی سی زاروکین مه زنین هه یین. قیجا دزانیت خودانکرنا زاروکان چاوانه.

نازداری گۆت: ((هه قالین من دبیتین ئاسکه خان زور یادژواره. د قییت چ بیتیت توب یا وی بکه ی)).

مامۆستا ئارامی گۆت: ((باشه کی هه لبتیرین)).

توچ دزانی نیشامه بده؟

شانوگه ریه کی نیشا پولا خو بده. دانه ناخی ماموستایی ته (ئازاد)ه. پولا ته دکارن بریاری بدهن کو کی باشتین کهسه بو رابه رییا پولا ته. وان بیر وهزین تو دخی وانیدا فیرووی بکار بینه.

رابه ری پولی

قوتابی هاتنه دهف ماموستا ئازادی وگوتی: ((ماموستایی کی ژ مه دخیت بیته رابه ری پولی وئوین ل خاری ئه و تشتن ئه وین مه بریار لسه ر دای)).

مه دخیت رابه ر قان تشتا بکه ت:

- ۱- پولا مه حهفتی جار هکی کومبوون هه بیت.
- ۲- پلانه کی دانیت بو پروژهی دا پول بکه ت.
- ۳- بیرو بو چوونین مه بکه هینیته جقاتا قوتابیان.
- ۴- بیژیته جقاتا قوتابیان دگهل رابه رین پولین دی بریاری لسه ر چ ددهن؟

ئه فی خاری هیزین رابه رینه :

- ۱- چند یارییه کان دانیت بو بینقه دانا هاقینی.
- ۲- دیارییان بده ته یاریزانین باش.

مه دخیت رابه ر قان تشتین خاری نه که ت:

- ۱- بتنی هه قالین خو بو یارییان ببه ت.
- ۲- بتنی ری بده ته هه قالین خو دکومبووناندا باخفن.

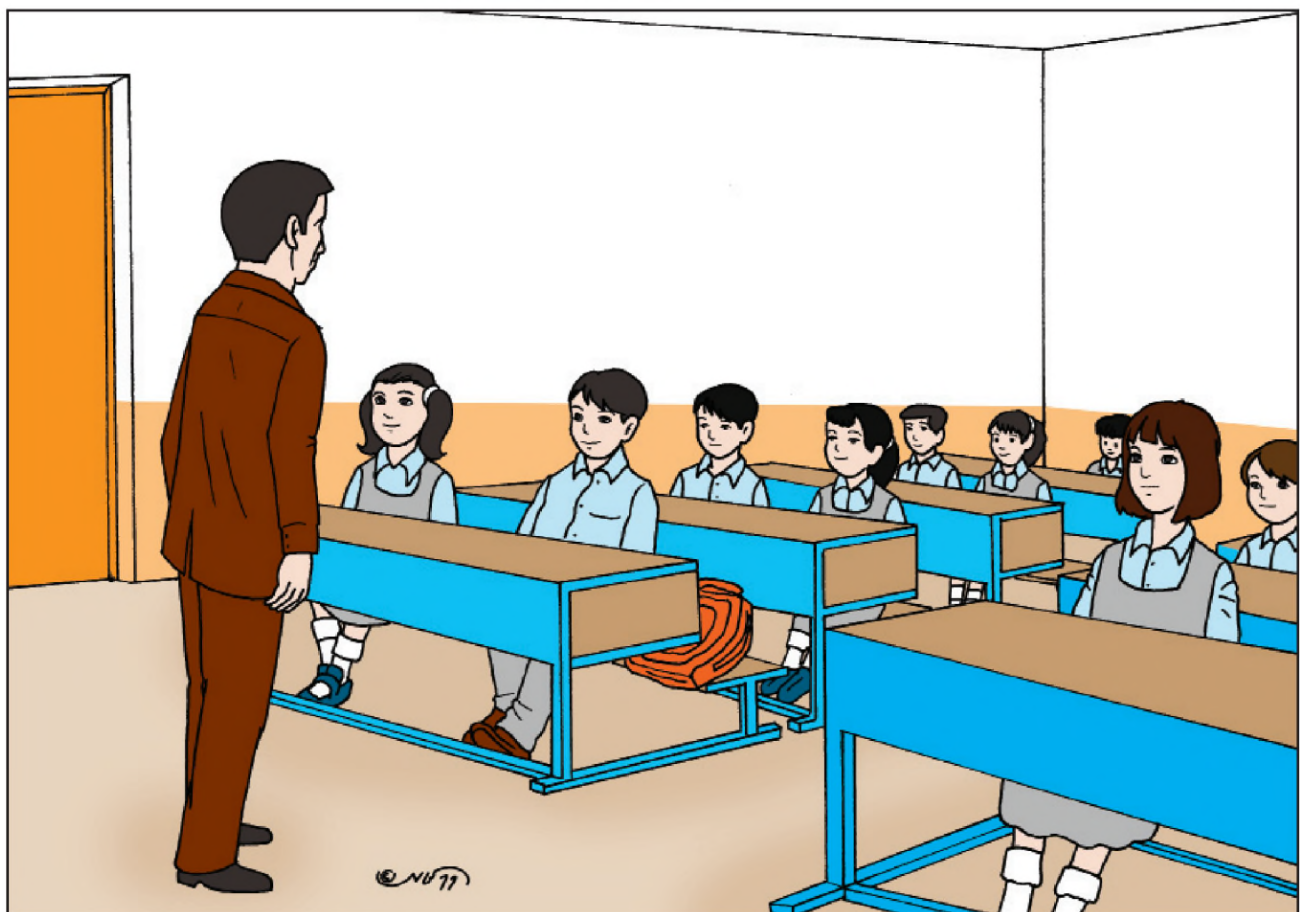
سى قوتابيان دىت بىنە رابەرى پۆلى. كى ژان باشتىن كەسە بۇ قى كارى.

ئازاد قوتابىيەكى دلسۆزە بۇ ھەقالىن خۇ، كەنىيا وان دىنىت ھەقالىن وى ھەزدكەن ئەو ل گەل وان بىت، گەلەك بىرو بۇ چوونىن باش ھەنە بۇ پۇلا خۇ. دگەل قى چەندى ژى ل دەۋ ھەندەك قوتابيان ئەو تىكدانى پەيدا دكەت. ھەمى دەمان رابەرىيا پروژىن پۇلا خۇ كرىە.

سارا دزانىت چاوا گوھى خۇ ددەتە ھەقالىن خۇ ھەز ژ كور و كچىن پۇلا خۇ دكەت، ھەر وەسا راھىنانا دكەت د تىپا مۇزىكىدا وسپىدەھىيا دتىپا بالەدا مەشقى دكەت.

دارا قوتابىيەكى باش وزورى شەرمىنە ھەمى روژان دەيتە قوتابخانى. گەلەك ھەقالىن ھەين.

بەرى نوکە نەبووئە رابەر. لى خویشكا وى رابەرا پۇلا خۇئە.

چالاکى

۱. داخازى ژ ريڤه بهرى قوتابخانا خو بکه دا بهيته پولا ته. پرسياران لسهر هيژ وئهرکين کارى وي ژى بکه. ئەو تشت چنه دبیت ئەو نه کهت؟ کهسهکى چاوا پيدڤييه بوڤى پايهى؟
۲. ل قوتابخانى هزرين خو د تشته کيدا بکه کو دبیت باشتريت ژ بهر هه بوونا کهسهکى د پايه يى دهسته لاتيدا. راپورتهکى بده پولا خو وتيدا دياربکه وان هيژين تو ددهيه وي کهسى. وان تشتان دياربکه ئەوين نابیت ئەو کهس بکهت. ئەو چ جوړه کهسهکه دڤيت بوڤى کارى بهيته ههلبژارتن.

بو نمونه: ههلبژارتنا (نوينهري) بو پولى.

قوتابى سالانه ول سهري سالا خاندنى دشين دناڤهرا خو دا (نوينه رهكى) ديار بکهن. ئەو ژى ب ريكا (ههلبژارتنان) دناڤهرا وان قوتابياندا ئەوين ههز دکهن ببنه نوينه ر دناڤ پولاندا، ب مه رجهكى كور وکچين زيرهک وچالاک به شداريى بکهن د ههلبژارتناندا بو خو پالا وتنى بو نوينه رايه تيبيا پولى.

بو نمونه: ئەگەر دوو کورين زيرهک وچالاک خو پالاوت، بلا دوو کچين زيرهک وچالاک ژى خو (بپاليون)، تا کچ ژى ههست بکهن ئەو يه کسانن دگهل کوران کو ببنه نوينه رين پولى، ب قى شيوازي قوتابى ب شيوهى (کردارى) شاره زايى لدهڤ پهدا ببت لسهر مافى ياسايى، چونكى ده مى دهنگين خو ددهن، د ده مى ههلبژارتنا نوينه رى د ئەنجامدا ئيك دى دهرچيت وهک نوينه رى پولى و وي ده مى وي مافى ياسايى دى هه ببت بو ليپرسينى دگهلدا بکهت چونكى ئەوى باوه رپيكرن ودهنگ يى داى.

چەند پەيشەك بۇ فيربوونى

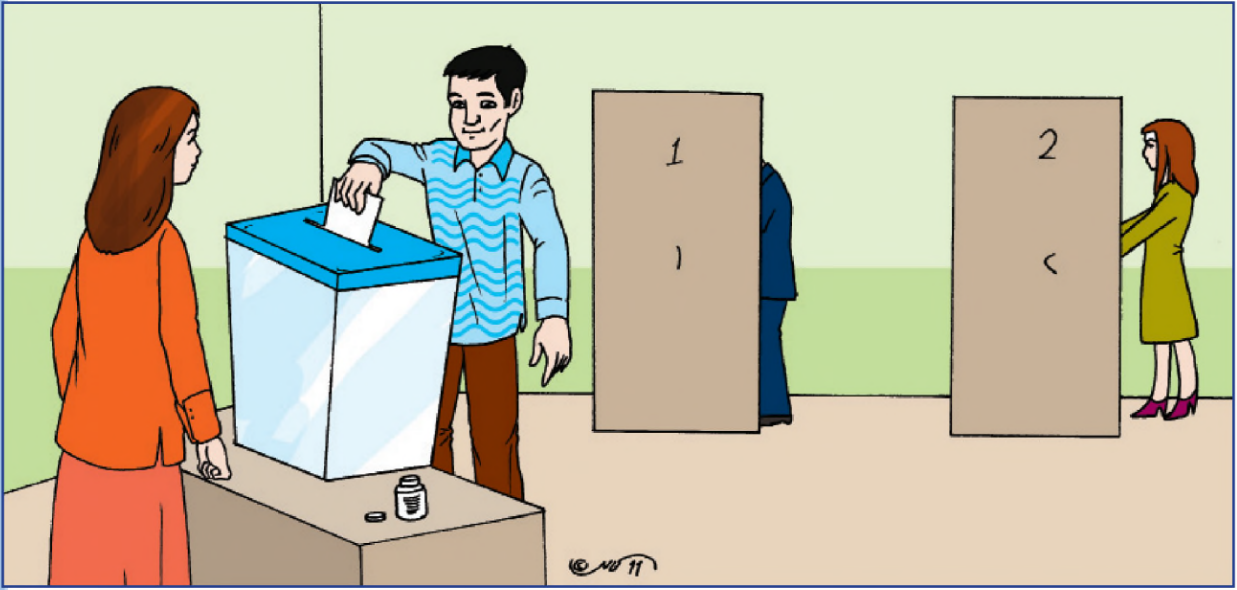
ماف - ياسا - ھەلبژارتىن - نوينەر - خۇيالوتىن

چالاقى دناق پۇلىدا:

مامۇستا ئەقان پەيشان: ماف - ياسا - ھەلبژارتىن - نوينەر - كانديد. لسەر كارتىن رەنگا ورەنگىن بچويك بنقىسىت ودابەشېكەت دناقبەرا قوتابىين كور و كچ دا، پىدقىيە مامۇستا دەر فەتى بدەتە قوتابىيان دا ھەر كەسەك كارتا خۇ بلند بکەت ولسەر باخقىت، دەمى ئەو قوتابىين كارت لدەق وان ئاخفتىن خۇ ب دوماھىك ئىنان، دەرگەھى گەنگەشە كرنى قەكە دناقبەرا قوتابىياندا و ب شىوازى (گروپان) گەنگەشى لسەر قان پەيشان بکەن.

چاوا دەستەلات پەيدا دىت؟

دەستەلات ب دەنگدانا ھەقوەلاتىيان لسەر سندوقىن دەنگدانى پەيدا دىت، ھەقوەلاتىين ژن ومير ئەوين ژيى وان دسەر (۱۸) سالىيدا دەنگى خۇ ددەن، دا نوينەرى خۇ ھەلبژيرن بۇ پەرلەمانى، كە واتە (ئانكو) ھىزا جەماوەرى دەستەلاتى پىكدئىنيت، بىي باوەرپىيكرن ودەنگدانا ھەقوەلاتىيان دەستەلاتەكا ياساى ھەلبژارتى پەيدا نابىت، ب دەنگدانى (نوینەر) دەيتە ھەلبژارتىن بۇ پەرلەمانى، پەرلەمان مەزنترىن دەستەلاتە دناق وەلاتىيدا، دىبىژنى دەستەلاتا ياسا دانانى، ئەندامىن پەرلەمانى بروژىن ياساى ددان بۇ رىكخستنا كار وبارىن ھەقوەلاتىيان وپىشكىشكرنا خزمەتگوزار يان بۇ وان.

چەند پەيئەك بۇ فيربوونى

هيزا جە ماوهرى

سندوقا دەنگدانى

پەرلە مان

نوينەر

خزمە تگوزارى

پرۆژى ياساى

چالاكى دناڧ پولىدا:

چالاكى - ۱ -

مامۇستا قان پەيشان لسەر كارتىن رەنگا ورەنگ بنقىسىت ول دەمى ئەنجامدانا چالاكى دناڧ پولىدا لسەر قوتابيان بەلاقبكەت، مامۇستا پرسياران ژقوتابيان بكەت دەربارى واتا قان پەيشان كو لسەر كارتان هاتىنە نقىسىن ولدەڧ قوتابيان وب (نورە) (دوور) بەحسى وان پەيشان بكەن، پشتى تمامبوونى، مامۇستا رىكى بدەتە وان ب شىوازى گرۇپان و دناقبەرا خۇدا گەنگەشى لسەر بكەن.

چالاكى - ۲ -

هەر ئىك دروشمەكى هەلبىزارتتا بنقىسىت وبۇ هەقالىن خۇ بخۆينىت.

چالاکی - ۳ -

چیدبیت به حسی پەرله مانی قوتابخانی بهیته کرن.

راهینان

ئهقان بوشاییان ب زانیاریین گونجای پربکه:

۱. دهسته لآت ب دهنگدانی _ _ _ _ پهیدا دبیت.
۲. بیی باوهرپیکن ودهنگدانا هه قوه لاتیان دهسته لآت هکا _ _ _ _ هه لبرارتی پهیدا نابیت.
۳. ئەندامین پەرله مانی _ _ _ _ ددان.
۴. ئەو هه قوه لاتیین ژیی وان لسه ر _ _ _ _ دهنگی ددهن.
۵. ب دهنگدانی نوینەر بو _ _ _ _ دهینه هه لبرارتن.

بوچی مه پیدقی ب دهسته لاتی ههیه؟

دا حکومت یاسا و رینمایا بو دانیت، بو ریکخستنا چقاکی وجیبه جی کرنا داخازین وان. یاسا رینمایا رهفتار و هه ل سوکه وتین مه دکهت، بو مه دیار دبیت ههتا چهندی هه بوونا دهسته لاتی مفا ههیه بو چقاکی، ئەگەر ده لاتییدا دهسته لآت هکا یاسایی نه بیت بریقه ببهت دی چ روویدهت؟ دهسته لآت ل دویف دهستووری وه لاتی خه لکی بریقه دبته ونه وه یین وان پهروه رده دکهت، قیجا ژ بهر ئەقان ئەگه ران مه پیدقی ب دهسته لاتی ههیه:

۱. بو ب ریقه برنا چقاکی و پهروه رده کرنا وی.
۲. بو پارستنا سهروسامانی خه لکی ژ تیرو رست و که سین خراب.
۳. بو دابه شکرنا سهروهت وسامانی دهوله تی لسه ر هه قوه لاتیان.

چەند پەيئەك بۇ فيربوونى :

ياسا وريئىمايى
ناسايشا نافخۇ
سەرۋەت وسامان
دەستور

رەفتار وھە لسوكە وتيئ مە
تيرۇر و مروقى خراب
دەستە لاتە كا ياسايى

چالاكيا ناف پۇلى

مامۇستا ئەقان پەيقان لسەر كارتىئ بچويكىئ رەنگا و رەنگ بنقىسىت
ودابەشكەت دناقبەرا قوتابياندا، قوتابى ل دەمى رابوونى كارتا خۇ
بلند بكتە، ولسەر بئاخقىت ھەتا ھەمى پەيف بەيئە شلوڤە كرن، باشى
مامۇستا دگەل قوتابيان گەنگەشى لسەر قان پەيقان بكتە وريكى بدەتە
قوتابيان دا بىر وبۇ چونىئ خۇ دەرپىرن بەرامبەر مانا (واتا) قان پەيقان.

راھىئان

ئەقان بۇ شايان ب زانىارىيئ گونجاي پربكە:

۱. مە پىدقى ب ھەبوونا دەستەلاتى يا ھەى بۇ پارستنا _____
ھەريما كوردستانى.
۲. دەستەلات پاريزگارىي ل _____ ھەقوہ لاتىيان دكتە.
۳. دەستەلات يا پىدقىيە بۇ دابەشكرنا _____ دەولەتى لسەر
ھەقوہ لاتىيان.
۴. دەستەلات ياپىدقىيە بۇ _____ و _____ تاكىئ
چفاكى.
۵. دەستەلات ب پىي _____ وەلات و خەلكى بريئە دبەت
ونەوہيئ وان پەرۋەردە دكتە.

دايك وبايين مه دسته لاتا خو بو ريکخستنا کاروبارين خيزانا مه بکار دئينن

نارمانج

۱. کومبوونا خيزاني د ده مي پيدقيدا.
۲. ته بايي وگونجاندن دناقبه را نه ندامين خيزانيدا.
۳. هاريکاريا نه ندامين خيزاني و پيکقه کارکرن.
۴. هه ولدان بو دابه شکرنا کاران دناڅ خيزانيدا.

چالاکي

۱. به حسي پيکقه کارکرن نه ندامين خيزانا خو بکه.
۲. چاوا دسته لات دناڅ نه ندامين خيزانيدا دابه شديت.
۳. دايک دسته لاتي بکار دئينيت ده مي ئاموژگاري مه دکهت پيش نان خوارني دهستين خو بشوين.
۴. ماموستايي به ريز بو قوتابيان به حسي خيزانا به خته وهر بکه.

چەند ھزرەك بۇ فېرېبونى

چاۋا دى شىيى بېرىرى دەى؟

ئەو كەسى دپاىەى دەستەھ لآتیدا، بۇ وى ھەىە چ بکەت و

چ نەكەت؟

ھندەك جاران مە پېدقى ب پاىەىەكا نووفا دەستەھ لآتى ھەىە، مەدقىت باشتىر بکەىن. د ھەر دوو باراندا دقىت ئەم بېرىرى لىسەر ئەرك وھىزىن وى پاىەىى بدەىن.

دقىت بېزىن ئەو كەس د پاىەىى دەستەھ لآتیدا چ بکەت.
دقىت بېرىرى لىسەر ئەرك وھىزىن وى پاىەىى بدەىن.

كەسەكى ژ مە نەقىت ئەركەكى زور لىسەر بىت چنكو دبىت نەكارىن گشت تىشان بکەت.

مە دقىت ھىزا تەمام ھەبىت ئەگىنا (نەكو) نەشىت كارى خۇب باشى جىبە جىبکەت.

دقىت ئەم بېزىن ئەق كەسە نەشىت چ بکەت و سنوورەكى بۇ ھىزا پاىەىى دەستەھ لاتا خۇ دابىت.

ددقىت ئەم پىشتراستبىن ژ قى كەسى كو نەشىت ھزرىن خۇب خرابى بكار بىنىت.

دقىت دلنباىن ژ قى كەسى كو نەشىت مافىن مە پىشىلبکەت.
ئەقە چەند پىسىارەكن دى ھارىكارىيا تە كەن بۇ پلاننانا پاىەىى دەستەھ لآتى:

پایه یی دهسته لاتی چیه؟

بو چی پیدقییه؟

دقیت قی کهسی چ نهرک هه بیت؟

ئه قی کهسی پیدقی ب هیزه کا چاوا هه یه؟

خالین لاواز و ب هیزین پایه یی دهسته لاتی چنه؟

نهری ریکه ک هه یه پی بزاین نه ق کهسه کاره کی باش یی دکهت؟

نهری خه لک دشین بیژنه قی کهسی کا وان چ دقیت و پیدقی چنه؟

نهری نهو بنه مایین روون و ناسکرانه؟

نهری نهرک گه له کن؟

نهری قی پایه یی دهسته لاتی هیزه کا تمام هه یه؟

کیشه یه ک بو ته دا چاره سه رکه ی

قی چیروکا تپیا ته پا پیی بخوینه. وان پرسیاران بینه بیراخو نهوین تو دقی وانیدا فیرووی. قان پرسیاران بکار بینه دا تو ته ماشه ی پایه یی کاپتنی بکه ی. تو دکاری خشتا ((هه لبرارتنا رابه ره کی) بکار بینی دا هاریکاریا ته بکهت و دو ماهیکئی بیژه دی چ که ی دا نهو کار باشر بهیته کرن.

تپیا ته پا پیی

سه فین وچیا و مه تین و به مو دئیک تپیا ته پا پیدانه، نارام سه روکی تپییه. نه ق تپیه هفتی دوو روژان ل قوتابخانی ئیکو و دوو دبینن و هه می نه یینیان ژی یاریا هه ی دگه ل تپیه کا دی.

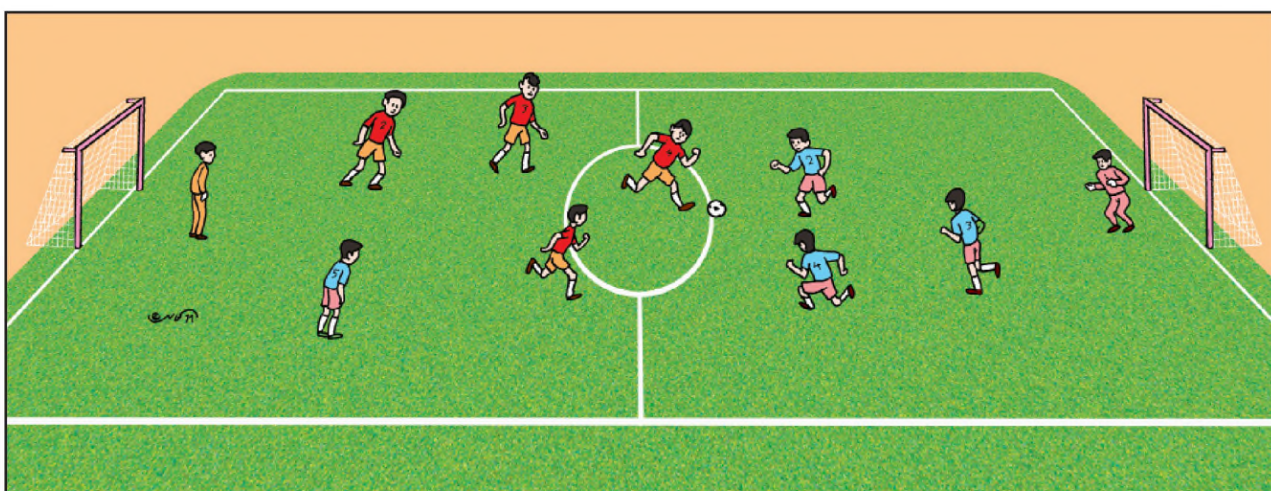
دهمی مه شکرنی ئارام دیار دکهت. لی بابی مه تینی گوته ئارامی کو
 دبیت مه تین پشتی روژ ئاڤا نه شیت مه شقی بکهت وکەسی نه خوش بیت
 نابیت مه شقی بکهت.

ئارام که لوپه لین ته پا پیی به رهه فدکته، دبیزیته یاریزانان ل کیری
 پیوسته یاریان بکن وکەنگیی ل ته پیی بدهن و کەنگی ببهزن ونه هیلیت
 شهرد ناڤه را یاریزانان رووی بدهت.
 چیا نیگه ران دبیت دهمی ئارام لی دکه ته قیژی. سه فینی ژی پیی نه خوشه
 ئارام بیژتی دقیت چ بکهت.
 ئەندامین تیپی بریار دا دگه ل ئارامی بئاخن وچهند بنه مایه کان بو
 کابتنی دانن و دوی باوه رییدانه کو ئەڤ بنه مایین نوی دی هاریکاریا
 هه مییان کهت و تامه کا پتر و خوشتر ژ یاریی بینن.

توچ دزانی نیشا مه بده؟

ته پیدقی ب نوینه ره کی ل قوتا بخانا خو هه یه. ته دقیت ئەڤ نوینه ره چ کاره کی بکته؟ توچ هیژ و ئه رکه کی د دهیی؟ دقیت چ بکته وچ نه کته؟ قان هزران بکارینه کو تویی فیروویی ب به شداری دگه ل پولا خو.

چالاکي

۱- دگه ل ئیکي د پایهیی دهسته لاتیڤا بناخه. پرسیارى ژى بکه دابیژیته ته ئه رى ئه و دشیت چ بکته دکارى خودا؟ ئه و تشت چنه، ئه وین نابیت بکته؟ ئه رى ئەڤ کهسه ههستدکته کو دهسته لاتا وی زوره یان کیمه؟ سترانه کی لسه ر ئیکي دهسته لاتدار بیژه. دبیت ئەڤ کهسه ئەڤسه رى پولىسان بیت، یان سه روکی په رله مانى کوردستانى بیت یان هه ر کهسه کی تو بنیاسی و پایهیی دهسته لاتى هه بیت. دسترانیدا به حسبکه، ئەڤ کهسه دشیت چ بکته و چ نه کته دکارى خودا.

چەمكى (تىگەھا) حكومەتا فيدرالى چىيە؟

پىكھاتىيە ژ كۆمەكا كەسان كو سەرب ھەرىمەكا ديار كرىنە، ناسنامە ورەگەزناما وى ھەرىمى ھەلگرتىنە، ل ئەنجامى باوھرىپىكرن و دنگدانا ھەقوھلەتەيان دەستەھلەت كەفتىيە ستۆيى وان. بنەما وياسايى ددانى بۆ رىكخستنا ھەقوھلەتەيان.

چەند پەيشەك بۆ فيربوونى

چەمك - حكومەتا فيدرالى - ناسنامە ورەگەزنامە

باوھرىپىكرن و دەنگدان - بنەما - ياسا

چالاكيا دناق پۆلىدا:

مامۇستا قان پەيشىن نوى لسەر كارتەكا رەنگا ورەنگ بنقىسىت ولسەر تەختەى ولسەر كارتۆنەكى ب لسقى ب كارتۆنىقە قائمبەكت وان پەيشا ب قوتابيان بەدەتە نياسىن، باشى ھنگى كارتان دابەشكەت لسەر قوتابيان وقوتابى دناقبەرا خۇدا گەنگەشى لسەر بكەن وشارەزايى واتايا قان پەيشان پەيدا بكەن. ھەر كەس ژى بىرۆ بۆ چۆنىن خۇب ئازادى دەربىرەيت.

راهینان

ئەقا بۆشاییان ب پەیقین گونجای پربکە:

۱. حکومەتا نافخۆ پیکهاتییه ژ _____ کەسانین سەرب _____ دیارکری.
۲. ئەو کەسین ل ناڤ حکومەتا فیدرالی کاردکەن _____ ، _____ ، وی هەریی هەلگرتینە.
۳. ل ئەنجامی باوەریپیکرن و دەنگدانا هەقوولاتییان _____ کەفتییه ستۆی.

چالاکى

گەنگشە کرن د ناڤهەرا چەند قوتابیه کین پۆلا شەشى بنەرەتی. (ب ناڤی ئاری وئاسۆ و نیان و قیان) یان هەر ناڤه کى دی دپۆلیدا هەبیت ل سەر خراب بکار ئینانا مۆبایلی.

ئاری: ئەز بنەمایین قوتابخانێ پەیرەو دکەم و مۆبایلی دگەل خۆنا ئینمە قوتابخانێ. ژبەر وی چەندی کو رێڤه بەری قوتابخانێ ئەم ئاگە هدارکر بووین، ئینانا مۆبایلان بۆ قوتابخانێ قەدەغەیه.

ئاسۆ: ئەز دی مۆبایلی دگەل خۆ ئینمە قوتابخانێ بی رێڤه بەری قوتابخانێ پی بزانییت، هەر دەمە کى من قیا ئەز دی پی ئاختم.

نیان: ئاسو تو یی خەلەتی، بنەمایین قوتابخانن ریککی نادەتە قوتابیان روژانە موبایلان دگەل خۆ بینن بو قوتابخانن وخەلکی پئی بیزار بکەن و خەبەرەن بیژنە خەلکی، ئەقە سەرپیچی کەرن وبەزاندنا سنۆرین بنەمایین قوتابخانینە، ئەگەر ریقەبەر بزانی دئی تە سزا دەت و دئی ئاگەهداریا دەیک وبابین تە کەت و دئی تووشی گرفت و ئاریشی بی و دئی سەر ئیشی بو خۆ وخیزانا خۆ دروستکە ی.

ئاسۆ: نیان سوپاس بو شیرەت و ئاگەهداریا تە ب راستی من خەلەتی یا کری و ئەز داخازا لیبۆرینی دکەم و جارکا دی موبایلی دگەل خۆ نا ئینمە قوتابخانن و خراب ژی بکار نائینم دگەل خەلکی.

قیان: نیان باش بوو
ته ئینا بیرا من، وی
روژی د پولا مه دا
قوتابیه کی ب ناخی
(ئالان) دناڤ پۆلیدا
ول ده می خاندنی ول
پیش مامۆستای مه

مۆبایلا وی زهنگ لیدا وئاشکرا بوو کو مؤبایل یا ئینایه قوتابخانی، مامۆستای ئیکسه رژی وهرگرت وریقه بهری قوتابخانی ئاگه هدارکر، ریقه بهری قوتابخانی (ئالان) ئاگه هدارکر کو ئەڤه رهفتاره کا کریته وخه له ته وسه ریچییا بنه مایین قوتابخانییه، ئالانی داخازا لیبورینی ژ ریقه بهری و مامۆستای کر کو چاره کا دی دووباره نه که ته قه و مؤبایلی دگه ل خو نه ئینیه قوتابخانی وریزی ل ریقه بهریا قوتابخانی بگریته. پیوسته لسهر ریقه بهریا قوتابخانی ل ده می کۆمبوونا (دایک و باب) و مامۆستایان به حسی گرفت و ئاریشه یین خراب یین بکار ئینانا مؤبایلی بکه ت. ههر وه سا پیوسته لسهر مامۆستایان روژانه دناڤ پۆلیدا شیره تان ل قوتابیان بکه ن لسهر خراب ب کارئینانا مؤبایلان.

چه ند په یقه ک بو فیروونی :-

مؤبایل - بیزار کرن (هه راسان)

هه ره شه (گه ق) - بنه ما

سه ریچی - رهفتار

چالاقى

۱. مامۇستا بەھسى مفايى تەكنۆلۇژيا يا پەيوەندىكەرنى بىكەت. (گەنگەشە).
۲. قوتابى بەھىنە دابەشكرنا لسەر دوو گرۇپان، گرۇپى ئىكى بەھسى زىانىن خراب بكار ئىنان موبايلى بىكەت، گرۇپى دووى بەھسى مفايىن موبايلى بىكەت.
۳. روونكرنا چەند بنەمايەكان وەكودەستەھلاتا رىقەبەرى ل قەدەغەكرنا موبايلى.
۴. ھەر قوتابىك بەھسى تەكنۆلۇژىيەكا گەھاندن وراگەھاندنى بىكەت وەك ئەرگى مالى.
۵. دەستەھلاتا تەكنۆلۇژيا ھۆكارەكى سەركەقتنا ئابوورىيە، مامۇستا قى خالى ب رىكا گەنگەشى روون بىكە.
۶. ئەرى موبايلى كارتىكەرن كرىيە سەر پەيوەندىن كۆمەلايەتى، مامۇستا ئەقى روونبىكەت (شروقه كرن).

راھىنان

- ئەقا بۇشايان ب زانىارىين گونجاي پربكە:
۱. بنەمايىن قوتابخانى رىكى نادەن _ _ _ _ بينىنە ناڭ قوتابخانى.
 ۲. موبايلى ئامىرەكى ب مفايە ئەگەر ھاتو مروقى روژانە _ _ _ _ بكار ئىنا
 ۳. موبايلى جىھان _ _ _ _ كرىيە.
 ۴. موبايلى ئالىين زىانبەخش ھەنە ئەگەر ھاتو مروقى _ _ _ _ ل خەلكى كر.
 ۵. ئىنانا موبايلى بو قوتابخانى _ _ _ _ كرن و _ _ _ _ بەزاندنا بنەمايىن قوتابخانىيە.

دەرپرینا نەرازیبوونی

کۆمه‌کا قوتابیان ل ژوورا هونه‌ری موژیلی نیگار کیشانی بوون. جوانی هه‌می قه‌له‌می‌ن ره‌نگا وره‌نگ ل جه‌م خۆ دانا بوون و وینه‌پی ره‌نگدکرن، قوتابی‌ن ژوورا هونه‌ری دگه‌ل جوانی موژیلی نیگار کیشانی بوون و که‌قتنه‌ گازندا و نەرازیبوونی به‌رامبه‌ر ره‌فتاری جوانی، قوتابیان مامۆستا ئاگه‌هدارکر کوئه‌و درازی نینن جوان هه‌می ره‌نگین ژوورا هونه‌ری ل جه‌م خۆ دانیت وره‌نگی پی بکه‌ت، پیدقییه‌ بارا مه‌ژی بده‌ت، چونکی مافی مه‌یه‌ ژی ئه‌م وان بکار بینن، مامۆستای گوهداریا نەرازیبوونا قوتابیان کر ب یه‌کسانی، ئه‌قه‌ژی پشتی مامۆستای ده‌سته‌ه‌لاتا خۆ بکار ئینای بو نەهیلانا نەرازیبوونی دناڤ پۆلیدا.

ئارمانچ

۱. وانا پەروەردا ھونەرى گۈزەللىككە تايىپت ياھەى بۇ قوتابىيىن بىنەرەتى.
۲. پەيدا نەكرنا پېدقئىيىن ھونەرى.
۳. رەفتارا جوان بەرامبەر ھەلەيەكا ھەقالىن مە.
۴. بكار ئىنانا دەستەھلاتى ب شىۋەيەكى دادوۋەرانە.

(۱) چالاكىيا دناڧ پۆلىدا/

مامۇستا بەھسى باشيا بكارئىنانا دەستەھلاتى بكت ل چارەسەركرنا ئارىشان.

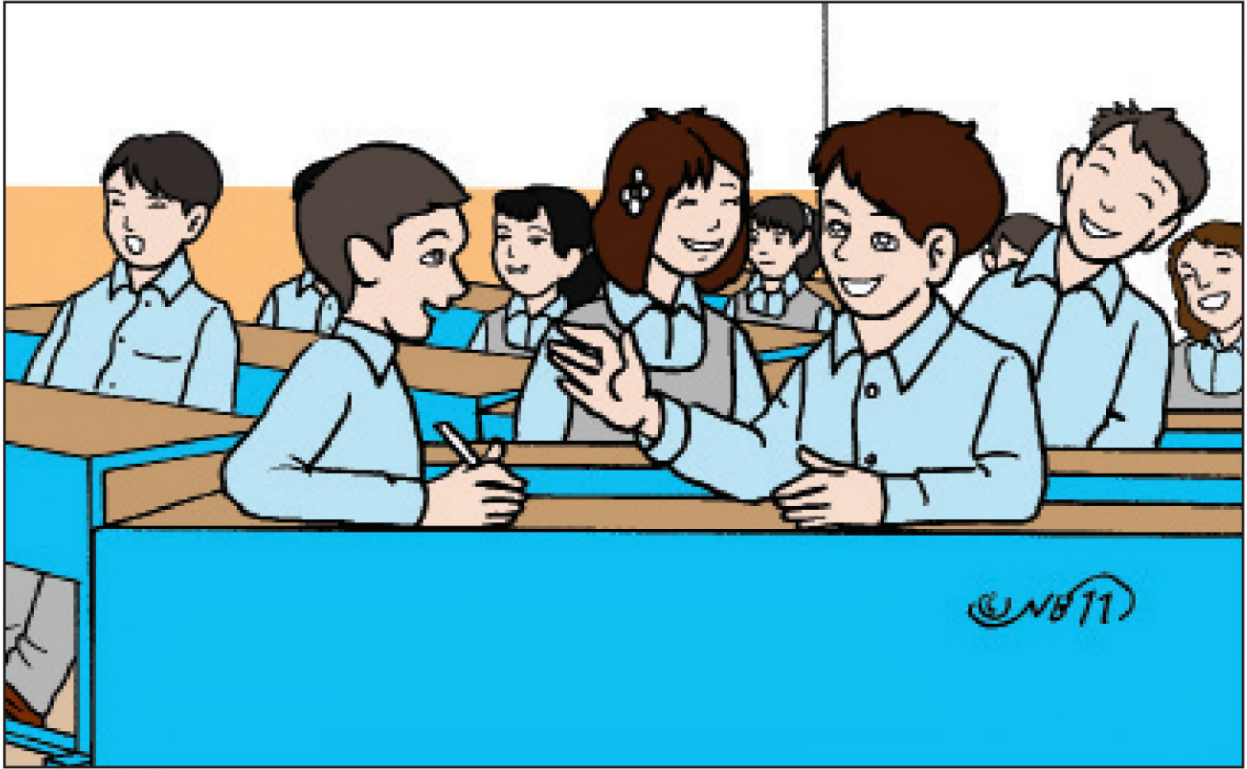
مفايىن دەستەھلاتى

دەستەھلات ئەقان مفايان دگەھىنىتە مە:۔

۱. بۇ پارستنا ھەمى مافىن مە.
۲. ھىمىنىي وئاسايشى بۇ خەلكى دابىندكەت.
۳. مە ژ ھەمى مەترسىيان د پارىزىت.
۴. گىرو گرفت وئارىشىن مە چارەسەر دكەت.
۵. بۇ جىبەجىكرنا ياساى و دادوۋەرىي.

(۲) چالاكىيا دناڧ پۆلىدا/

۱. مامۇستا دشىت قان مفايان دناڧ پۆلىدا ب شىۋازى چالاكى ئەنجامبەدەت.
۲. مامۇستا ھەولبەدەت بۇ ھارىكرنا وان قوتابىيىن ھەزىن ھونەرى ھەين بۇ بەشدارىكرنى دبەرىكانىدا.
۳. مامۇستا داخازى ژ قوتابىيان بكت، ھەر كەسەك ئەو خەيالىن دناڧ مىشكى وى دا ب وىنەبكتەت.

پرسیار

- * نهری ئەڤ قوتابیه ریژی ل سیسته می قوتابخانی دگرن؟
- * پیدقییه ئەڤ قوتابیه د چاوا بن؟
- * سیسته می ریکوپیکی قوتابخانی چییه؟
- * نهری ئەڤ کاره بهرۆقاژی بنه مایین قوتابخانییه؟

چالاکي

۱. دهسته لآت ریکخستنا ژيانا روژانه یه ب ئەگه ری هه بوونا چند بنه مایه کان ویاسایه کان (روونکرن و گهنگه شه کرن).
۲. هه ر که سه کی دهسته لآت تا یبته یا هه ی، پیدقییه ب شیوازه کی دروست بکار بینیت (گهنگه شه).
۳. غاردان لسه ر جادی قه دهغه یه ل دو یف رینمایین هاتنو و چونی.
۴. یاریکرن لسه ر جادی مه ترسییا هه ی، قه دهغه کرنا وی نه هیلانا قی مه ترسیی یه. (گهنگه شه).

راهینان

نیشانان (√) یان (X) بکاربینه:

۱. دهسته لآت پارستنا هیزیه.
۲. بکار ئینانا دهسته لآت پولیسی ل دویف یاساییه.
۳. من دهسته لآت یا هه ی و دی خوشیا هه قالین خو تیکدهم.
۴. ریژی ل بنه ماین قوتابخانی دگرم.

چالاکي

۱. کیز ژقان وینان شیوازی دروستی پهیره و کرنا یاسایا قوتابخانییه؟
۲. تو کیز کی د هه لبری و بوچی؟
۳. نه گهر ته دهسته لآت هه بوو دی چ که ی بهرام بهر قان قوتابیان ل ده می د چنه د ژووریقه و قه له بالغی و قیژ قیژی دکهن؟

دیکلی شارهزا

سپیدی ول دهمی جووتیار وخیزانا خو گه هشتینه رهخی کولکی مریشکا
وان دیت ههمی ئاژهل یین نقستینه، زور تشتهکی سهیر بوو و جووتیار
مهنده هوش بوو وهه وارکر وگوت:
ئه ف ته مبه لییه چییه؟

دگهل هه وارا جووتیاری ههمی ئاژهل ژ خه و رابووونا، کهر هاته پیشقه وگوت:
مهزنی من جووتیار، گونه هه نه گونه ها مهیه بهلکی گونه ها دیکلییه کو
ئه م ئه قرؤ ژ خه و رانه کرین.
مییه پشته قانیا ئاخفتین کهری کر و ههر وهسا سهی و بزنی ژی.
جووتیاری ته ماشه ی دیکلی کر وگوت:
ئه ری ئه فه راسته؟

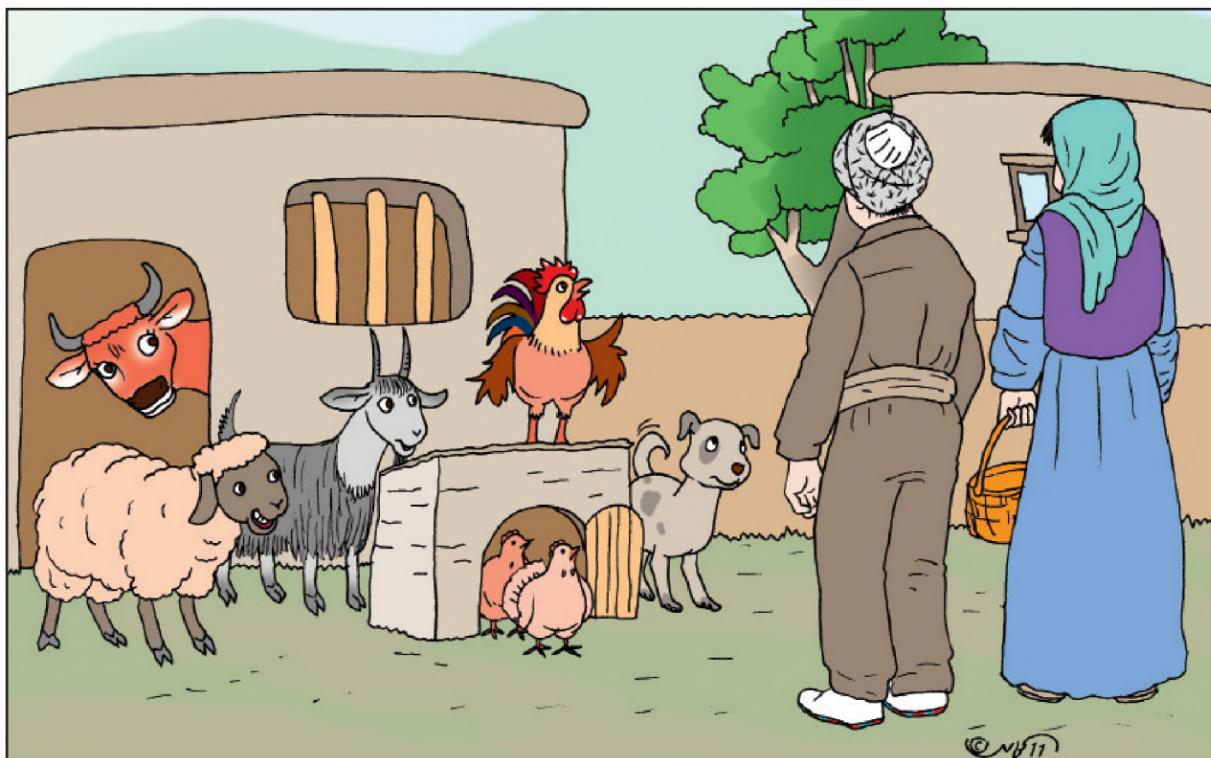
دیکل: بهلی جهنابی جووتیار، لی فان ئاژهلان ژ ترساته ئەگەر روون نه کرن.

جووتیار: باشه تو ئەگەری بو مه بیژه؟

دیکل: ب راشکاوی (ئاشکەراییی) ئەز دبیژم ئەگەر توی، چونکی ئەقه

دەمه که تو خواری وەک پیدقی نادەیه مه کو د گەل وزه وشیانین مه

بگونجیت ژ بهر قی ئەم هەمی لاواز بووینه.

هەر وەسا تو چارهسەرییا نه خوشین مه ناکە ی و ته ئەم پشت گوھی خو
قه هاقیتینه، ئەقه مریشکا خیزانا من حەفتیهک یا نه خوشه وکەقتیه
دناڤ جهی خودا.

جووتیاری سەری خو هژاند و بهری خودا خیزانا خو وگوت:

توچ دبیژی؟

خیزانا جووتیاری ب گرنژینقه: دیکل راست دبیژیت. پیدقییه داخازین

وی جیبه جیکە ی ب راستی دیکلی ئاخفتن زانه وزیره که و بئاشکراییی

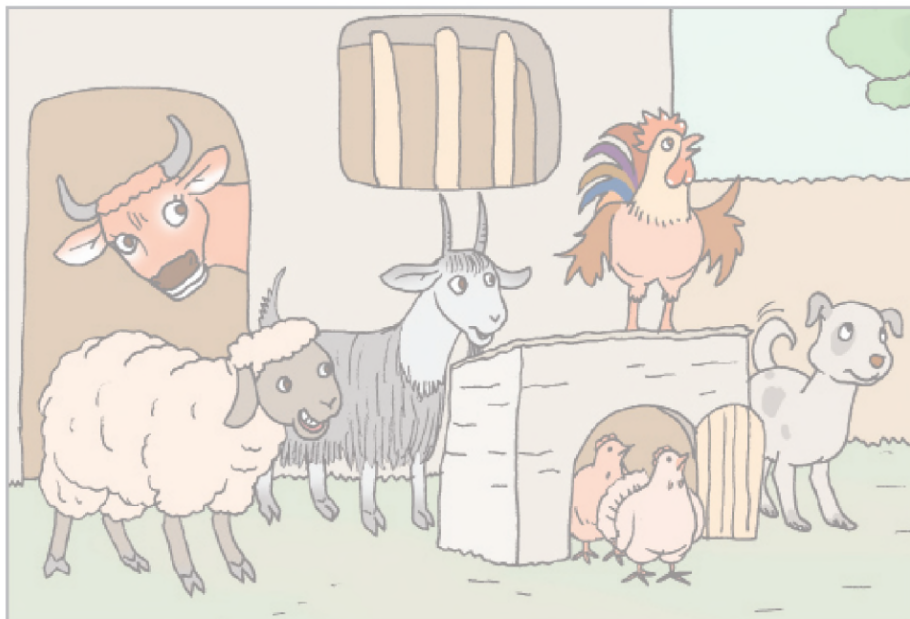
رهخنی دگریت.

ئارمانچ

۱. زبارة د هاريكاريكرن واتا وي دهسته لاته.
۲. رهخنه گرتن ب شيوازي بنه ما سهركه فتن وگه هشتنا ئارمانجايه.
۳. دياركرنا راستيان واتا وي گه هشتنه ب مافين مه.

چالاكي

۱. ده مي ئيك رهخني ل مه دگريت لسهر كاره كي خهله ت چاوا دي بهرسقا وي دهين؟
۲. به حسي ژيانا گوندي بكه و جووتيار چاوا دژين، ژلايي ماموستاي بهيته روونكرن.
۳. هر ئيك داخازيا خو بو ماموستاي بيژيت ل به رامبه ر دهسته لاتي وباشترين داخازي لسهر ته خته ي دي هيته نقيسين.

فهره نگوک

دهسته لات:

ماف + هیز + یاسا = دهسته لاتا ههلبژارتنی بو بریار دانی.

مفا:

ئو تشتین باشن ئوین ل ئهجامی کارهکی بدهستقه دهین.

ئهرک:

ئو کارن ئوین کسهک دپایهیی دهسته لاتیدا بکته.

یاسا:

کومهکا بنه ما نه ژلاییی دهسته یا یاسا دانهرین پهرلهمانی ههلبژارتی
دهر دکهفن (بریار ی لسهر دهیته دان).

سنوور:

ئو تشتن کو کسهکی بو وی نینه ل پایهیی دهسته لاتیدا دا
ئهجامبدهت.

پایهیی دهسته لاتیی:

کارهکه ومافی ددهته کسهکی کو بریار ی بدهت وبیژیته کسین دی چ
بکهن.

A series of 24 horizontal dotted lines spaced evenly down the page for writing.